

Василь СОКІЛ

НЕЛЕГКИЙ ШЛЯХ ДУШПАСТИРЯ МИКОЛИ ДИЧКОВСЬКОГО

Уперше з'ясовано життєвий і душпастирський шлях М. Дичковського — племінника Й. Сліпого. Акцент зроблено на початковому етапі, пов'язаному з Волосянкою, що на Сколівщині. Це складний період радянської та німецької окупації, який завершився для пароха арештом. Виклад підтверджується багатьма архівними документами, які ще не були представлені читацькій аудиторії.

Ключові слова: душпастир, парафія, архієрейське благословення, візитація, анкета.

© В. СОКІЛ, 2016

Про Миколу Дичковського, свояка Йосифа Сліпого, мало хто знає. Позатим — це неординарна особистість, з непростю долею, працею в дуже складних історико-політичних умовах. Його ім'я чи не вперше було задекларовано в одній з моїх статей [13, с. 683]. Тепер зупинюся дещо ширше на ранньому етапі його священничої діяльності.

Лише недавно в літературі з'явилися скуті біографічні відомості, з яких довідуємося, що М. Дичковський народився 1910 року у с. Заздрість¹ (тепер Терехівського району), що на Тернопільщині. Його мати — Францішка, з роду Коберницька, старша сестра Йосифа Коберницького (Сліпого), батько — Омелян Дичковський. Відомо, що Микола закінчив Греко-католицьку богословську академію у Львові за ректорства Йосифа Сліпого. Не одружуючись, у 1935 році він був висвячений на священника. Спочатку його скерували сотрудником до Старого Села неподалік Бібрки [11, с. 233].

Тут хочу висловити свої зауваження та внести певні уточнення, до яких спонукала мене щойно віднайдена у Львівському обласному державному архіві анкета, яку заповнив власноруч М. Дичковський 28 лютого 1947 року. З неї дізнаємося про точну дату і місце його народження, освіту тощо. Свої дані він записав так: «Дичковський Ніколай Еміліянович народився 22 грудня 1910, Слобідка Струсівська, район Струсівський (тепер Терехівський. — В. С.) Тернопільської області; українець, соціальне положення — селяне. Навчання: начальна школа, середня освіта — гімназію в Тернополі, Духовну семінарію у Львові. Священик. Знає польську і старолатинську мови» [4, арк. 127]. Після того М. Дичковський представив початковий етап своєї трудової діяльності та вказав на труднощі, які несподівано з'явилися в його житті: «Перша посада: Старе село Бібрецького району Львівської області, де був експонованим сотрудником від 6. марта 1935 по 1. марта 1936. Від марта 1936 хорий на легені (туберкульозіс) — перестав душпастирствовать — і перебував на лікуванні в санаторії в Закопаному — три місяці, від марта 1936 по 1. червня 1936. Від червня 1936 — як хорий в Корчині Сколевського району — духовник

¹ У зазначеній літературі місце народження не точне, оскільки, згідно із власноручним записом М. Дичковського, знайденим в архіві (про що йтиметься далі), місце народження вказане інакше — Слобідка Струсівська. — Прим. ред.

при монастирі жіночій сс. Василянок — по 1. травня 1937 року. Від грудня 1937 лічиться в санатор-пансіонаті сс. Службниць в Микуличині Станіславської області — по 7. Августа 1939. В Августі 1939 року іменованій сотрудником в Славську Славського району Дрогобицької області, де пробув два місяці» [4, арк. 127].

У Центральному державному історичному архіві у Львові зберігся лист до Митрополичого ординаріату М. Дичковського, в якому йдеться про нетривале перебування на парафії у Славську. Однак мушу хоча б побіжно зробити екскурс у цю історію. Справа в тому, що влітку 1939 року радянські каральні органи арештували Петра Карвацького, сотрудника у Волосянці. Нам поки що достеменно не відомо про його тодішнє місце тримання, допити, проте вдалося виявити один документ, що проливає світло на цю проблему. Отже, 18 липня 1939 року отець звернувся до Греко-католицького ординаріату у Львові, просячи «видати йому посвідку приналежності до звязи Духовенства Львівської Архієпархії, потрібної для військовости» [9, арк. 29]. Звичайно, місця написання цього звернення не зазначено. Забігаючи наперед, зазначу, що його справу було вирішено позитивно, бо 10 листопада 1939 року П. Карвацький писав, що «тепер у Львові замешканий, прохає о ласкаве надання посади завідателя в парохії Васючин Ходорівського деканату» [7, арк. 84]. Роман Чайківський від греко-католицького деканального Тухлянського уряду, знаючи про зникнення о. П. Карвацького, 10 серпня 1939 року звернувся до Митрополичого ординаріату із заявою «Справа арештування о. П. Карвацького», в якій повідомив, що той «арештований» і вивезений правдоподібно до тюрми в Стрию і ласкаво просить за дозвіл о. Кліми відправляти в неділі і свята Служби Божої» [2, арк. 54]. Проте ця заміна була нетривалою, і вибір на сотрудника випав на о. М. Дичковського. У листі-зверненні до Греко-католицької консисторії у Львові від 5 жовтня 1939 року М. Дичковський повідомив: «Підписаний сотрудник в Славську, Тухлянського деканату, просить о ласкаве надання йому сотрудництва у Волосянці того ж деканату» [7, арк. 40]. Працівники консисторії швидко зреагували на звернення, адже у цей же день зареєстровано прохання, а наступного — 6.X.1939 р. — видали вказівку:

Зліва направо: 1) о. Микола Дичковський; 2) нестановлена особа; 3) сестра о. Миколи Дичковського Софія Дичковська; 4) о. декан Йосип Баб'як; 5) їмость Ольга Мудра; 6) о. Антін Косар; 7) їмость Марія Косар; 8) о. Осип Мудрий, с. Орява Сколівського р-ну Львівської обл. 1950-ті рр.

«І. Виготовити по формі грамоту на сотрудника в Волосянці дек[анату] Тухлянського для о. Миколи Дичковського, сотрудника в Славську того ж деканату.

ІІ. До Уряду декан[ату] Тухлянського по формі о звільнення з Славська, а введення в Волосянці» [7, арк. 41].

У церковно-парохіальному архіві с. Волосянки мені пощастило відшукати оригінальний документ, що засвідчує призначення М. Дичковського на парафію 6 жовтня 1939 року. Його унікальність полягає в тому, що це Архієрейське благословення надав митрополит Андрей Шептицький. Згідно з цією грамотою, йому доручено виконувати обов'язки «сотрудника в Волосянці Тухлянського деканату» і висловлено побажання «повинуватися в духовних і парохіальних справах о. деканові і парохіві» [6, арк. 1].

Як «одинокий сотрудник», М. Дичковський мешкав у священничій резиденції під номером 60 разом з М. Реваковичем. Це твердження ґрунтується за виявленим документом — будинковою книгою, укладеною місцевою владою на початку 1940-х років. Зараз її фрагменти знаходяться у М. Кулика, жителя Волосянки, що їх передав йому родич М. Галадій, який на той час був секретарем сільради. М. Ревакович («парох») вписаний під порядковим номером 319, а М. Дичковський («сотрудник») — 320 [3, № 319—320]. Під прізвищем «Ревакович» стоїть без порядкового номера «Лелів Калина, 1926 року народження», яка допомагала незрячому священникові.

Молодий сотрудник активно й добросовісно включився в душпастирську роботу, яка покладалася на нього: ретельно здійснював Богослужіння, виконував об-

Анкета М. Дичковського. 27 лютого 1947

Грамота про призначення М. Дичковського співробітником у Волосянку. 6 жовтня 1939

ряди хрещень, шлюбів та похоронів. Його поважали не тільки парафіяни, а й священники із сусідніх сіл. Так сталося, що буквально через місяць після прибуття до Волосянки помер відомий тухлянський декан, отець у с. Хітара на Сколівщині Дмитро Йосифович².

² Народився 6 листопада 1867 року у с. Нові Скоморохи, нині Галицького району Івано-Франківської області. 1887 року

Роман Чайковський, який виконував на той час обов'язки тухлянського декана, звернувся з листом до отців Михайла Реваковича, пароха й Миколи Дичковського, співробітника у Волосянці: «Ділюся сумною вісткою, що 28 ц[ього] м[ісяця] помер бл[аженої] п[ам'яті] о. Дмитро Йосифович, парох у Хітарі й наш вислужений декан. Похорони відбуються в днях 29 і 30-го ц[ього] м[ісяця]. Прохаю отця співробітника прийти 30-го на 8 год. Засилаю найщиріші поздоровлення. Роман Чайковський. 29. XII[19]39» [6, арк. 97]. Немає сумніву в тому, що М. Дичковський узяв безпосередню участь у похороні Д. Йосифовича.

М. Дичковський і далі не мав міцного фізичного здоров'я, продовжував хворіти і потребував лікування. У червні 1940 року він звертався до Митрополитичого ординаріату у Львові про надання йому відпустки з цією метою. У відповідь співробітник у Волосянці отримав документ такого змісту: «Митрополитичий ординаріат уділяє Вам відпустку на час одного місяця ц[ього] р[оку] для пораткування здоров'я, а на час відпустки буде Вас заступати в душпастирстві о. Іван Бенкалович, завідувач в Ялинковатім і Хащованю, там[тешнього] деканату» [6, арк. 67]. Документ підписав 14 червня 1940 року у Львові Андрей Шептицький. А греко-католицький деканальний уряд у Тухлі, який очолював о. Йосиф Баб'як, 7 липня 1940 року передав погодження: «Пересилаю надіслану відпустку — з побажанням скорого подужання» [6, арк. 68].

Парохія у Волосянці перебувала під пильною увагою Митрополитичого ординаріату у Львові. Тут знали про важкий стан незрячого о. М. Реваковича і, зважаючи на це, запропонувала змінити в ній управу. Так,

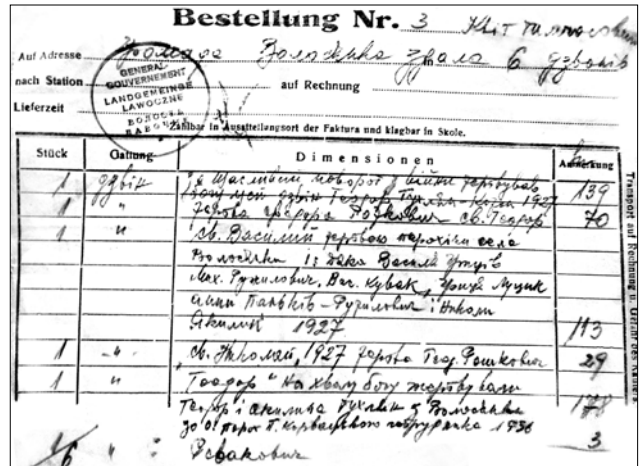
Д. Йосифович закінчив Бережанську гімназію, а 1891 — теологічний факультет Львівського університету. Йому довелося душпастирювати у різних селах Станіславщини та Львівщини: Вербівці на Рогатинщині (1893—1895), Новий Яричів біля Львова (1895—1899), Середопільці Радехівського району на Львівщині (1899—1912), Хітар на Сколівщині (1912—1939). Водночас він виконував обов'язки тухлянського декана (1927—1939), а також належні функції у Митрополитичій консисторії у Львові (1938—1939) [10, с. 178]. Крім того, Д. Йосифович — письменник і перекладач. Він автор віршів «Заява», «Гості», «Щастє», «Зеленими левадами», байки «Вовк та овеча рада», повісті «У верховинській дебри», «По городських вулицях». Перекладав твори В. Короленка, М. Костомарова, Е. Ожешко та ін. [12, с. 627].

у зверненні від 14 квітня 1942 року до М. Дичковського йшлося: «З огляду на потреби парохії, М[итрополичий] о[рдинаріат] назначає Вас отцем сотрудником з правом управи в Волосянці. Обов'язки свої маєте виконувати згідно зі совістю та з прийняттям канонічного права, заховуючи при тім повне поважання для немічного старенького» [2, арк. 60].

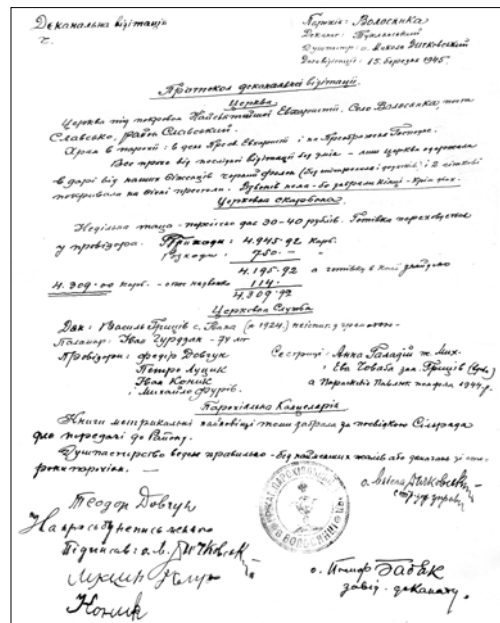
Для М. Дичковського часи радянської та німецької окупації краю були надзвичайно важкими й складними. Проте він продовжував добросовісно виконувати свої душпастирські обов'язки. Побіжний аналіз метрикальних записів у книзі засвідчує його почерк. Скажімо, за ним ідентифікуємо запис народження дітей Федора Зинича і Олени, з роду Кулик: Василь (4 січня 1941), Анна (24 жовтня 1943), Ярослав (9 листопада 1944) [7, арк. 38 звор.]. Він констатував, що Дмитро Добровольський і Анна Рошкович «вінчані 6/III.1943» [7, арк. 12]. Якщо потрібна була додаткова інформація про парафіянина, то М. Дичковський наводив її. Так, фіксуючи смерть Василя Тереняка у віці 47 років, указав на його походження — «з Либохори Турчанського пов.» [7, арк. 24].

М. Дичковський брав активну участь і в загальнодеканальних заходах. Скажімо, 13 квітня 1943 року в Тухлі відбувся «соборчик» місцевих душпастирів. Молодому священникові було доручено провести в церкві Службу Божу за добродіїв вдовичо-сиротинського фонду. В парохіальному домі зачитали реферати: «Найвищі обов'язки оо. Душпастирів» (С. Кремінецький), «Зміна в Службі Божій» (Д. Микитюк). На «соборчику» пропонувались зобов'язання від деканального уряду: а) зробити метрикальні копії за 1939—1942 роки; б) скласти виказ у 1942 році Служб Божих; в) подати короткий звіт про школу, кількість дітей, скільки годин релігії в школі [6, арк. 70—71].

Та найбільш утаємниченою сторінкою досі залишається історія з церковними дзвонами у Волосянці, яка мала місце за душпастирства М. Дичковського. До речі, мені часто доводилося чути від односельчан, що раніше у дзвіниці було більше дзвонів, але точної кількості ніхто так і не зміг назвати. А з'ясував лише тоді, коли вивчав матеріали парохіального архіву. До рук потрапив документ, згідно з яким німецькі окупанти, дізнавшись про дзвони, захотіли забрати їх. На захист став Митрополичий ордина-

Квитанція про здачу церковних дзвонів громади с. Волосянка. Вересень 1944

Деканальна візитація. Волосянка, 15 березня 1945

ріат у Львові на чолі з архієпископом Андреем Шептицьким. Він звернувся листовно 18 серпня 1943 року до парохіального уряду у Волосянці — обґрунтувати причини, «які потрібні для звільнення дзвонів від реквізиції» [6, арк. 95]. Той же Митрополичий ординаріат в іншому листі від 3 вересня 1943 року вказував на неможливість віддання дзвонів («Як середники до давання сигналів можуть бути залишені») [6, арк. 96]. Однак завойовники на це прохання не зважили, бо інший оригінальний документ — «Квіт тимчасовий» — свідчить, що «громада Волосянки здала 6 дзвонів». Він скріплений печаткою генерал-губернаторства у Лавочному (волесть Лавочне) [6,

Гробниця Дичковських на Стрийському кладовищі

арк. 101]. З нього видно, які дзвони та скільки було реквізовано. З огляду на слабку прочитуваність документа (написаний простим олівцем) та важливість інформації для читачів, подаю повністю.

До уваги: для написання «квіта» використано німецькомовний бланк «Bestellung» № 3 («Замовлення № 3»), де описано всі дзвони: 1) «За щасливий поворот з війни жертвував Богу цей дзвін Теодор Тухлян-Козак. 1927. (139)». Ця остання цифра незрозуміла, очевидно, вага; 2) «Жертва Федора Рошковича — св. Теодор (70)»; 3) «Св. Василій жертвою парохіян села Волосянки: дяка Василя Гриців[а], Мих[айла] Ружилович[а], Вас[илия] Кувак[а], Гриця Луцик[а], Анни Пальків — Ружилович і Николи Якимик[а]. 1927. (113)»; «Св. Николай. 1927. Жертва Теод[ора] Рошкович[а] (29)»; 5) «Теодор і Акилина Тухлян з Волосянки за о. пароха П. Карвацького. 1938 (178)»; 6) «Ревакович. (3)» [6, арк. 101].

Звичайно, реквізиція не відбулася без відома священника. Підстави на це дає мені запис у деканальній візитації, здійсненій 15 березня 1945 року. Там потверджено: «Дзвонів нема — бо забрали німці — крім двох» [6, арк. 41].

Таким чином, за душпастирства о. М. Дичковського була проведена чи не остання офіційна деканальна візитація під наглядом о. Й. Баб'яка. Крім згадки про дзвони, тут звернена увага на церковну скарбону, яка становила на той час 4309 крб. Названо і церковну службу — дяк: Василь Гриців, с. Івана (*1924), неіспитований у грамоті; паламар:

Іван Гурдзан — 74 літ; провізори: Федір Довгун, Петро Луцик, Іван Коник; сестриці: Анна Галадій, ж. Михайла, і Єва Човага, замісниця Гриціва (вдова), а Параскевія Павлюк померла 1944 р. Далі інформується, що метрикальні книги, найновіші томи, забрала за посвідкою сільрада для передачі до району. Характеристика діяльності душпастиря була досить високою — «без найменших жалів або домагань зі сторони парафіян» [6, арк. 41].

В особистій анкеті М. Дичковський зазначив кінцеву дату перебування на парафії у Волосянці та вказав причину її залишення: «Жив і працював по 12 квітня 1945 — то є по день мого ареста. В тюрмі та в лагерьх був по 27 лютого 1947. Того ж дня був звільнений із тюрми «за прекращением дела» [4, арк. 127 звор.].

З першого березня 1947 року М. Дичковського скеровано завідателем парафії до Бережниць Королівської (тепер Бережниця) Жидачівського деканату на Львівщині. Саме звідтам він приїжджав до Волосянки і здійснив з 6 по 16 березня 1947 року обряд хрещення Анастасії Телечкун, Євдокії Іванів, Марії Маланинець, Дмитра Луцика та ін.

Невдовзі М. Дичковський перебереться на парафію до Тухольки, що на Сколівщині. Так, його підписом 15 червня 1953 року був затверджений акт інвентаризації церкви Успення Пресвятої Богородиці (майно релігійного призначення, будівлі, дзвіниці тощо) [1, арк. 99—100]. Тут він перебував до початку 1960-х років, а опісля переїхав до Стрия, де виконував функції настоятеля Благовіщенської церкви і Стрийського декана. Як свідчить запис № 264 у книзі померлих, М. Дичковський упокоївся 1 липня, а похоронений 2 липня 1985 року [5, арк. 22]. Він знайшов свій останній притулок у гробниці Дичковських, у якій згодом була похована і його сестра — Софія Дичковська (7.01.1920 — 20.02.1998).

Таким непростим виявився життєвий і духовний шлях Миколи Дичковського, родича Йосифа Сліпого, помітного церковного діяча, українця, патріота. Подібні людські долі, лише різні особистості, формат їхніх діянь.

1. Акт інвентаризації в церкві Успення Пресвятої Богородиці в Тухольці. 15 червня 1953 р. (Рукопис) // Львівський державний обласний архів. — Ф. Р-1332. — Оп. 3. — Од. зб. 73. — Арк. 99—100.

2. Анкетні відомості про стан парафії, листи, анкети та інші документи священників з проханням призначити на парафію в с. Волосянка 1894—1942 рр. (Рукописи) // Центральний державний історичний архів у Львові. — Ф. 201. — Оп. 1 в. — Од. зб. 1260. — 60 арк.
3. Будинкова книга села Волосянка. Початок 1940-х років (Рукопис) // Парохіальний архів с. Волосянка (копія зберігається у приватному архіві М. Кулика). Порядкові номери жителів 191—1469.
4. Дичковський М. Анкета. 27 лютого 1947 р. // Львівський державний обласний архів. — Ф. Р-1332. (Справи не укомплектовані). — Арк. 127—127 звор.
5. Книга записів померлих на цвинтарі в Стрию. 1985 р. (Рукопис). — № 264. — Арк. 22.
6. Листи, протоколи, звіти, розписки, накази, акти, запрошення (Рукописи) // Парохіальний архів села Волосянки. — 154 арк. (зберігається у місцевій церкві).
7. Метрикальна книга с. Волосянка (початок ХІХ — середина ХХ ст.) (Рукопис) // Парохіальний архів села Волосянки. — 260 арк. (зберігається у місцевій церкві).
8. Листи священників до Греко-католицької митрополічної консисторії у Львові, Греко-католицького ординаріату у Львові з проханням призначити на парафію Львівської архієпархії 1939. (Рукописи) // ЦДІА у Львові. — Ф. 201. — Оп. 1 в. — Од. зб. 3084. — 103 арк.
9. Особова справа священника Карвацького Петра (Рукопис) // ЦДІА у Львові. — Ф. 201. — Оп. 1 в. — Од. зб. 478. — 29 арк.
10. Блажейовський Д. Історичний шематизм Львівської Архієпархії (1833—1944) / Дмитро Блажейовський. — Львів, 2004. — Т. 2. Духовенство і Релігійні згромадження. — 570 с.
11. Йосиф Сліпий. Спомини / ред. І. Дацко, М. Горяча. — Львів ; Рим : Вид-во УКУ, 2014. — 608 с. — (Вид. 2-е).
12. Мазурак Я.І. Йосифович Дмитро Григорович / Я.І. Мазурак // Енциклопедія сучасної України. — Київ, 2011. — С. 627.
13. Сокіл В. Священнича родина Реваковичів у Волосянці / Василь Сокіл // Народознавчі зошити. — 2014. — № 4. — С. 667—686.

Vasyl Sokil

INEXCUSABLE WAY OF PASTOR MYKOLA DYCHKOVSKIY

For the first time the life and pastoral way of M. Dychkovskyi, a nephew of J. Slipyi, is revealed. The focus was made on the initial time span, associated with Volosyanka (Skole district). This complicated period of Soviet and German occupation ended by pastor's arrest. The article is confirmed by numerous archival documents that have not yet been presented to readership.

Keywords: pastor, parish, bishop's blessing, visitation, questionnaire.

Василь Сокил

НЕЛЕГКИЙ ПУТЬ ПАСТЫРЯ НИКОЛАЯ ДИЧКОВСКОГО

Впервые изложена информация о жизненном и пастырском пути Н. Дичковского — племянника И. Слепого. Акцент сделан на начальном этапе, связанным с Волосянкой в Сколевском районе. Это сложный период советской и немецкой оккупации, который завершился для священника арестом. Изложенное подтверждается многими архивными документами, которые еще не были представлены читательской аудитории.

Ключевые слова: пастырь, приход, архиерейское благословение, визитация, анкета.